

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña, ó mes, 40 cts.
Coste d'un número 10 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 »

Pagos adelantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 55

A CRUÑA 20 DE MAYO DE 1918

NOSOS IRMANS DA ARXENTINA

GRANDIOSO MITIN REXIONALISTA

O movemento rexionalista que á pasos axigantados vai ategando de nova savía o caduco e vello espíritu galego, ten fonda repercusión entr'os nosos irmáns da Arxentina. Non podía ser menos. Nosos irmáns das Américas, ises novos xudíos que tendo patria a non teñen, que eispulsados foron da súa terra non pol-o mandato d'unha lei, sinón pol-a forza da fame, qu'é pior aínda, por necesidade tiñan que secundare ista titánica labor de redenzón comenzada por nós.

No fondo das suas almas latexa de cote o santo amore pol-a terra; no fondo das suas concencias reméxese á cotío o odio pol-os caosantes dos nosos males, pol-os ladróns do seu benestare, pol-os miserabres zugadoros da súa sangue, pol-os noxentos usureiros do seu vivire. E alí en terra ceibe, alí onde poden apreciar mais ás certas o valore da libertade, o seu odio medra e desárolase con forza avasallante, ó tempo qu'o seu amore faise cada día mais intenso, mais forte, pol-a nosa terra, qu'as almas que moito queren, moito odian.

Por iso ista fonda axitazón de rebeldía dos nosos irmáns qu'aló pol-a América pregoan ós catro ventos á escravitude da súa terra, dend'o momento en qu'amostrando a súa capacidade en todol-os ordens da vida material e inteleitualmente, teñen que fuxir da súa terra por non habere vida n-ela pra eles, non nos causa eistrañeza, nin nós colle de súpeto. Tiñamos descontado qu'estarían con nosco.

A Terra, denominase a sociedade constituída por eles (pol-os de Bós Ars) pra loitare pol-a nosa causa. En ela contan con barudos paladins e unha valiosa e valente xuventude dos qu'agardamos grandes froitos. Derradeiramente celebraron un grandioso mitin no Centro de Almaceneros d'aquela cibdá, no que fixeron uso do verbe ilustrados e fogosos ouradores. Mais de trinta sociedaes galegas mandaron representazóns ó auto, e de mais istá o decire qu'o amprio local resultou d'abondo pequeno

pra tanta concurrenz como asistiu a presencial-o.

Dempois de feita a presentazón dos ouradores pol-o persidente da sociedade o culto i entusiasta irmán D. Francisco S. Martínez, dixo que denantes de que istos comenzaran, tiña qu'apagare o insidioso amaño con qu'os centralistas tildannos de separatistas pr'arrincarnos adeutos á causa, cò berro: ¡Viva España!, no que iba envolveita unha fonda sinceridade, berro que foi contestado con calore por todol-os concurrentes.

Miguel Revestido

Comenza o seu discurso, fogoso, valente, enérxico. Nosa rexión—dí—cansa de sufrirc vexámenes e iniquidades, sendo mais española que nunca apértase ó ideial rexionalista con fé no seu valimento e nas suas propias forzas.

Fai unha fermosa defensa da doutrina rexionalista, a que donará inyeccións de vida á moribunda España, constituindo sobor das apagadas cinzas da terra de touros e pandeireta unha patria grande que non teña que pasare pol-a vergoña de vere alonxarse do seu chan os brazos e as mentalidades que van á axudare e á engrandecere outras terras.

Prega ós galegos d'América que cumbran como bós fillos pra qu'axuden ó conqurimento do compreto trunfo do rexionalismo, pra que unha ves iste conqurido, poidamos decirlles ós falsos españoles que chámannos separatistas: Xa fixemos pr'á nosa patria unha Galicia ceibe, ¡agora si que temos dereito a chamarnos españoles!

Dr. Xulio Carballo

Eisprésase facendo uso do noso idioma. Considera o rexionalismo como a única salvazón d'España. Culpa ó noxento caciquismo dos males qu'aqueixan á Galicia e o de sel-o caosante da portesta habida en Ourense contra as prédicas do Sr. Ventosa, por que decátanse qu'o rexionalismo e soio o

rexionalismo, ten de sere o qu'ha de lle dare a coitelada de morte.

Sostén qu'o rexionalismo débese suxetáre ós meios legais que ll'otorga a ceibe emisión do voto pra levare os seus representantes ás Cortes, mais si este dereito fora coartado, si tersiverxaran os resultados das eleccións como teñen por vella costume, qu'entón a violencia istá premitida, e fanse percisos os meios ilegales.

Facendo citas do P. Mariana desfai con argumentos irrefutabres a teoría do reinado pol-o poder diviño, chegando á concusión de qu'o noxento encasilado eleitoral que se ven realizando no Ministerio do Goberno, soio sirve pra amordazare a vountade do pobo español.

Falando da custión do idioma di que será a base primordial do rexionalismo, e que soio co-ela conqurírase o trunfo, sin qu'ela siñifique nin o mais lixeiro atentado contra do idioma castelán.

Terminado o seu fondo e sentido discurso, dou lectura á unhas cuartilas de

Xoaquín Pesqueira

Este esquritor afirma a necesidade de depural-o idioma por sel-o cimento mais forte en que se ha de basare o resurximento da nosa persoalidade. Os galegos non fixemos até o d'agora tal labore fitolóxica, por falla d'homes capaces. Un fato d'irmáns residentes en Cuba fundaron a Real Academia Galega. Mais non atoparon homes con capacidade suficiente pra depural-o noso idioma corrompido por cinco séculos de mala compañía cò castelán. ¡Vaia unha Real Academia Galega encarregada de tal misión, que publica todal-as suas obras en castelán!

A labor das «Irmandades da Fala» poderá sere un tanto ridícula pr'ás xentes que se chaman serias. Tamén en Cataluña acontecéu o mesmo fai cincuenta anos, e foi a pedra fundamental do resurximento catalán. Non veñamos agora con que Cataluña medrou á conta do resto d'España, porque

co-ista aseveración, afirmamos que val mais Cataluña qu'o resto d'España, toda ves qu'o resto d'España foi incapás de prosperare á conta de Cataluña.

¿Eisiste o idioma galego? Eisiste como dialeito, porque idioma e dialeito son homónimos; eisiste como idioma, dende o momento qu'eisiste o portugués que non é outra cousa qu'o galego do século XII qu'evoluciónou e modernizouse ó sere lingoa oficial d'unha terra con independencia política; eisiste tamén o galego sempre e cando non hai unha lei en España qu'impoña oficialmente o uso eiscrusivo do castelán, nin a Academia afoutouse pol-o d'agora á lle chamare español ó idioma castelán, que non é outra cousa que un dialeito do galego. O bronze sonoro do castelán impúxose él soio en España, do mesmo xeito e á mesma hora en que Castela impúxose tamén. ¡Pol-a sua propia forza! ¡Non poderían o mesmo, pol-a sua propia forza, impoñérese mañán o galego ou o catalán?

Dr. Carlos Malagarriga

Comenzou definindo a verdadeira autonomía rexional qu'os *separadores* queren tildar de separatistas.

Afirmou qu'Alemania cò seu sistema amplamente federal, loita na actualidade sin discusión, com'un soio home; Rusia, unitaria, desfai en anacos, en nazóns, vaise anquilando. Demostrada a ineficacia do centralismo, o menos que se pode facer é un ensaio de sistema federal con lazos mais ou menos débiles; España poderá chegar a se entender con Portugal por meiazón de Galicia, pro endexamais por Badaxoz.

Estuando os difrentes caracteres de cada rexión, dixo qu'eisí com'un francés non é español, tampouco un galego debe aparecer como catalán, nin un catalán como andalús.

Atribuíe a perda das nosas colonias á forma ausolutista en qu'eran gobernadas, e por iste camiño, fai un breve estudo das cordiaes relacións que n-iste trascendental momento da historia eisten entre Inglaterra e as suas colonias, ás que lles concedeu unha autonomía casi ausoluta.

Trata dempóis da influencia do idioma na causa rexionalista. O idioma catalán déu á Cataluña música e literatura propias. O idioma significa algo mais qu'o meio de comunicarse; ten tamén un valor intrínseco: é o herdo d'un pobo; o verbe pode considerarse a etiqueta que prescinta un traballo.

Terminou decindo qu'a patria é a suma das rexións ás que entoa un belo e fermoso canto de cálidos e patrióticos conceptos.

Isto foi en síntesis canto dixeron nosos irmáns da cibdá bonaerense n-ise grandioso mitin de gran trascendencia pr'á nosa causa

e pol-o tanto pra Galicia. Pol-o entusiasmo, pol-o calore, pol-a relixiosidade con que foron ouvidos os ouradores pol-a concurrenza qu'henchía o salón, barruntamos moito e bô da propaganda que fará por aquilas terras d'América a sociedade *A Terra*.

¡Arriba irmáns, non desmaiedes na loita emprendida qu'a vitoria é dos fortes! ¡Tede en conta que da vosa axuda pende moito a finalidade que perseguimos, e tede en conta

tamén qu'a nosa nai Galicia com'a galina còs pitos ten ás pra nos cubrire e nos dare calore a todol-os seus fillos por moi lonxe que d'ela vivamos! ¡A fouce, á santa insea nosa, pindurada istá no camiño á recorrere pol-os caciques asoballadores do noso pobo oom'unha sinistra interrogazón!

Irmáns que loitades n'América pol-a nosa causa: ¡Terra a nosa!

Pra lère a berros

CON NOXO, con indignazón, ateigados de carraxe ollámol-os feitos que nas nosas aldeias veñen ocorrido. E mester tel-o sangue callado, ou non telo, pra soportare sin alteirazón o conocimiento dos vergoñosos atropellos qu'os modernos señores de forza e coitelo fan, un día si e outro tamén, còs labregos dos nosos agros. E necesario sere galegos, nados n-ista Patria — eisí, con maiúscula, pra que rabeen certos partidarios do *rexionalismo tartufo*—a total-as horas negada pol-os seus fillos, pra deixar pasare certas cousas sin qu'os puños se pechen obrigados por unha xenreira fonda, arelante de venganza, que nace no mais oculto da yalma pra ire rubindo, rubindo, até desbordárese d'ela, ocasionado o qu'an- tre homes non capados ocasionárase. Mais triste é confesalo: ninguén se preocupa —*preocuparse de labregos?* ¡*Que ordinario!*—*dos habitantes dos nosos agros*. Y-eisí, d'iste xeito, sin que nin unha soia voz potente s'erga berrando contra da inxustiza e do crimen, o mero feito de pedir pan e non resignarse a ser vítima d'un acaparador sin entrañas, é castigado na forma en que todos sabemos... A cibdade, unha vez mais, eiquí en Galiza, amostra o seu divorcio ausoluto do campo. Os nosos centros de poboazón urbana continúan dignamente a sua vergoñosa historia. E por iso ¿como eistranar qu'a lingua galega, fala eiscrusiva da poboazón rural, s'escoite con bulra e ainda con desprezo pol-as nosas xentes vilegas? Tantos anos de sumisión á Castela fixeron de nós un pobo d'escravos. O escravismo, o servilismo—verbes ámas que levan consigo o renunzamento á propia persoalidade, derradeira cousa a que pode chegar un pobo— tomaron carta de natureza nas nosas vilas e cibdades. Elas son como colonias espi-ituales d'aquela terra, verdadeira negazón europea, onde o bárbaro e vergoñoso flamenquismo ten o seu asento. Agrupazóns de desleigados, verdadeiros niños d'antigalegos son os nosos pobos. N-eles fixo presa o espírito castelán convertíndoos en centros re-cretores da sua influencia africana e, pol-o

mesmo, en feles escravos dos seus imperativos.

Os trabucos, a cadea, a morte alevosa, as rendas eisorbitantes, velaf — ¡ouh galegos que teñades alma!—as contas do rosario que, o labrego que non se resigne a morrer de fame, ten que rezar todol-os días pra non faguere un auto amostrador de qu'é home e non besta de carga. Y-entramentras qu'isto suceda, i-entramentras qu'os asoballamentos fanse cada vez meirandes, as chamadas forzas democráticas dos nosos centros de poboazón reloucan aledes e satisfeitas porqu'unhos señores deixaron a cadea e fican ceibes, cando xentes honradas van en dereitura a ela pol-o enorme delito de non querere morrer de fame ó tempo qu'o laberco insaciabre enchía a sua andorga. Farándula, mentira, farsa. E agora que veñan falándonos de partidos dereitistas ou esquerdistas asentados sobor do tóxico da moralidade e da decenza. Todo é mentira, falso. Moi cómodo resulta facer alardes de decoro é de pureza cand'os qu'escoitan son xentes fáciles de contentar, borregos da çamada. O difícil e arrostral-os perigros, dal-a faciana cando os enemigos son reales, non ficticios. Cando ire contra d'eles pode levar aparelado persecuzóns e venganzas.

Abonda xa de falas e de discursos. Hachámonos cheos, os qu'ateigamos unha labore práctica que s'olle, que poida palpárese, de verbes mais o menos rotundas e contundentes. Onde hai que sere rotundo e contundente e faguendo labor campesina, a cara, e con eles dispóndose a peitar. Todo o que non sexa faguer isto será perdel-o tempo i-enganar ás xentes. E pra iso ben abundan xa ós *Kropoukines* de *doublée* que por acó padecemos. Hai que ser homes. Hai qu'amostrar qu'os que figuramos nas fías do galeguismo temos todo aquel ardor e aquel convencimento, íntimos enardecedores e deslumeantes, qu'obrigan a quen os sinte a cometel-os maiores afoutamentos en pro de todo o que redunde en beneficio do seu ideal. E sendo eisí, e sentíndonos eisí, é como nos será posibre levar a cabo as

mais outas empresas, podendo ó mesmo tempo arrancar-a máscara hipócrita con qu'oxe se tapan as cobizas innobres, noxentas, de moitas agrupazóns de famentos e vanidosos chamados partidos políticos. Hai que berrar outo, forte e craro. Hai que sere impracabres. Os vergoñosos feitos que no campo veñen ocorrendo demandan remedio. E pra qu'ise remedio poida sere un feito, soio nós, os galeguistas, os intransixentes, somos os chamados a autuar, porque tamén soio nós 'consideirámonos honrados ó chamarnos irmáns dos labregos, que non en balde falamos unha mesma lingua e pensamos c'unhas mesmas berves,

H.

PRA UNHA ANTOLOXÍA

Letras irmáns

Anacos d'un libro de cántigas nomeado «Missal de trovas», cujos autores son Augusto Cunha e Antón Ferro.

*A lua é uma quimera
d'un poeta lá do céu,
e que a forza de sonhada
ficou branca, envelheceu...*

* *

*Nessa linda cinturinha
roisou um raio de luar.
E preciso ter cautela,
não te vá ele quebrar...*

* *

*Perguntas porque hai no céu
tanta estrelinha a brilhar?
Foi o Senhor que as creou
pr'a te fazer um colar.*

* *

*Se a tua boca divina,
de desejos fina rede,
fosse uma fonte de beijos,
andava sempre com sede...*

* *

*Quem quer dor, quem quer a dor?
Olhem que vai acabar!
Vendo o dor, son vendedor,
mas ninguém na quer comprar*

* *

*Como é triste ir para longe
sem ter saudades de alguém;
mas mais triste é ter saudades
de quem de nós as não tem.*

* *

*Quando o Senhor cravejava
de estrelas os altos ceos,
deixoute cair na terra...
tombas-te das mãos de Deus!*

* *

*Um contracto vantajoso,
farei contigo, se queres.
Tu dáme apenas um beijo,
eu dou-te quantos quiseses...*

* *

*A mulher nasceu dum beijo
que o vento levou no ar,
por isso é tão delicada,
que o vento a pode quebrar.*

O PORTO

Escóitanse xordas cancións misteriosas
que o peito do mundo, palpitando, ceiba;
as olas, ruxindo, dende lonxe avantan
á bical-a areia;
e veñen surrisas do mar, n-as escumas
das ondas que aveiran;
o chan, namorado co bico das augas,
en sentindo-o, morre rendido n-a orela,
abre a terra os brazos, e fórmase o porto;
e xurde o camiño das razas inquedas....

Refrexo dos ceios que xiran solenes
n-a noite sereia,
espello brillante da vida que bule
n-as pintadas veiras,
o porto recita subrimes estrofas
de un hino á eistencia!
N-el loitan-os séres ansiando a ventura;
n-el buscan consolos os tristes que levan
a fame de ditas á terras eistranas;
n-el cifran seus soños, dende a patria alleia,
os que o corpo dobran
moi lonxe do lume da santa lareira.

¡Qué de veces, soio,
sentado da praia n-a molente areia,
miréi o trafego n-o mar rezougando:

os barcos que aveiran,
os barcos que largan; as ledas gaivotas
tecendo n-os ares seu vó falangueiras;
marmulos de loita,
ruxidos de brega,
i-en tanto, escumantes, as olas amargas,
—¡acucias desfeitas!
¡cobizas sin logro!—,
morrendo n-a orela....

Olléi moitas veces
o porto n-as horas solenes, sereias,
da limpa alborada
trocare roxizas as ondas negreiras;
o vin-o n-o triste
serán encubrirse da côr amarela
do ouro que cobizan
osséres valentes que enriba de il bregan!...

¡O porto! ¡Subrime,
en sí di as estrofas de un hino á eistencia!
Sêus brazos cinguiron
dos mares ruxentes un montón de perlas,
e a vida que bule
n-as pintadas veiras
n-as ondas pousouse, nascendo a riqueza...

ANTÓN VALCÁRCCEL.

ANACOS DE PAROLA

UNITARISMO CASTELANIZADOR

CANDO se fixo a actual unidade española non se pensou, por parte dos outos poderes encargados de leval-a a remate, en qu'aquela unidade fose algo eisi como a resultante da xuntanza de total-as unidades parciais que de por si cada nazón ibérica constituiría; como a verdadeira eispresión da suma d'esforzos, manifestazóns, idiosincráticas i-aspeutos vitales qu'integraban a eistencia de cada nazonalidade peninsuar en particular. Donouse de man ó que tan palpable era, e os ollos pecháronse á realidade deslumeante. Queiras ou non, forzadas ou adormecidas, as nazonalidades hispánicas tiveron d'entraren no molde en qu'hachábase en fusión o Estado castelán, mal nomeado español, qu'oxe ollamos cicais xa menos firme do qu'outrora estivo, por obra eiscrusiva d'unha realidade que, como toda realidade, tarde ou cedo acaba por impôrse.

Como si os valores rexionaes non fosen nada, non significasen nada, negóuselles toda importancia e todo valía. As difrenzas e as incompatibilidades foron sacrificadas ilexítimamente, bárbaramente, á necesidade

de crear unha unidade que podería têr total-as carauterísticas d'algo forzado, feito a despeito das leises naturaes, mais, qu'en troques, viña donar lugar á eisaltazón d'unha soia persoalidade nazonal a costa do sacrificio inúcuo de total-as outras. Y-eisi é como se formou o actual estado, i-eisi é como n-él predominaron de cote e siguen predominando, as artificiosidades e os convenzonalismos mais compretos,

O plan d'unidade española non foi feito, nin n-elo a bon seguro pensouse endexa-mais con vistas á creazón d'un tipo político mixto no que, lonxe de seren esmagados i-esterminados os difrentes carauteres i-aspeutos dos pobos que forman a península, se porcurase mantelos vivos e puxantes. Nunca o pensamento abranguere unha unidade composta das variedades ibéricas mais salentes, sendo pol-o mesmo mais compretas, puido pasárese pol-o maxín dos facedores da unidade a base de castelanización. Todo o que non foi dilatazón i-eispandimento do espírito ausorvente de Castela a costa dos mais, dende logo que ficou eiscruído

dos plás d'aqueles políticos de cerebro simplista—uniforme e único com'á aridez das estepas irtas e mortas—qu'en Castela moraban e dende Castela conseguiron o conqumrimento das xenreiras de medio mundo...

A fórmula da variedade dentro da unidade non podía tomar corpo no maxín d'hommes d'Estado como os que *desgovernaron* a España nos tempos que seguiron ós Reises Católicos. As verbes necias, amostradoras d'unha falla compta de consenza e de tauto gubernamentales co-as qu'o Conde-Duque d'Olivares se dirixe a Felipe IV deíndolle: «Hai que reducir todol-os reinos da Coroa ó xeito e leises de Castela», poñen ben ó craro como aquelas xentes enxergufan iso da unidade española, e que clás d'unidade é a qu'estonces se fixo e qu'aínda continúa. Hai que reducir todol-os reinos da Coroa, ó xeito e leises de Castela, esto é, hai que matal-os espritos nazonales en Vasconia, en Galicia, en Cataluña, n-unha verbe, en todal-as terras onde o sentimento castelanista non trunfe ou non s'hacha xa trunfante; n-outros termos, hai que xunguir ó carro trunfal da Castela orgullosa e asoballadora, outiva e domiñanta, todal-as nazo-

nalidades hispánicas; que elas sexan como escravos enriba de cuíos lombos poida afincárese, segura e trunfal, a Castela acochadora de todal-as negaciós e de todol-os fracasos... Tal era en síntesis o pensamento d'Olivares.—¡Ouh guerras de Cataluña e Portugal!—pensamento que refrexa con toda fidelidade o pensar de cantos gobernantes antecederon e seguiron ó funesto Conde-Duque.

E oxe, despois d'as tentativas infroitosas que pra fundil-o qu'é infundibre se fixeron, ollamos como a hora da santificazón d'aque-la malfadada política do unitarismo castelán, aproisímase, donando o principal empuxe á obra—aparte as autuales corrientes mundiales—o vigoroso e rexo rexurdir dos sentimentos nazonalistas n-aqueles pobos en qu'a consenza da propia nazonalidade endexamais esmorecéuse, sinón que, polo contrario, latexóu de cote como estimulante das adormecidas enerxías salvadoras, ben qu'o seu latexar tivese que sere a despeito da opresión centralizadora, enemiga de toda manifestazón vital reveladora da eistencia d'un pobo, nos pobos por ela asoballados.

XAN QUINTO.

DIVAGACIÓS

Te sui severe pour les nations;
je crois toujours qu'elles méritent
leur sort, quel qu'il soit...

Eu son severa pr'ás nazóns; eoi-
do que merecen de cote a sua sorte,
calquera qu'ela sexa...

Mme. Stael.

MARAVILLOSA vitalidade a dos pobos en loita. Familiarizados coa persenza constante da morte, pensan mais que nunca na vida. Háchanse tan pendentos da táutica seguida pol-os seus xeneraes como da política económica a seguiren nos anos da paz que, necesariamente, teñen de seguire a istos de guerras e calamidades. Istos pobos tan guerreiros como comerciantes; que tan axiña embrazan a horribel éxida como empuñan o serpentino caduceo, ideian, entrambras sona o cañón, afoutos proieutos comerciaes. Destruindo con verdadeira saña, latexa n-eles, tenaz, a idea de construíre. O U-29 contrasta có Deutschland; entrambras os *taubes* cumpren a sua tarea destructora, rebadan materiaes pr'á construzón d'aeroplanos destinados a usos mais pacíficos. As alianzas guerreiras evoluzonan até convertírense en tratados de comercio que, en vez de prazas estratéxicas, poñan nas suas mans eiscelentes mercados nos que poidan atoparen fácil saída os productos das suas industrias. Oxe as *mecánicas victorias*, como despeutivamente chama Montaigne ás dos conqueridores españoles, va-

len tanto ou mais qu'as de calquer outro linaxe. Oxe, como entonces, guía ós homes a mesma cobiza desmedida de riquezas, As causas se non trocan nunca, soio trócanse os nomes. O eterno conquerimento de Eldorado e do Potosí continúa; soio qu'a dou-rada ficción e o penedo soado trocaron os seus nomes deslumeadores por outros mais prosaicos...

* * *

España donouse conta d'iste fenómeno bélico-pacífico e ficóu austráida n-un fondo estudo psicolóxico, iste estudo—afortunadamente feito a tempo—púxolle de manifesto a sua eistrema debilidade: hachábase eisan-güe. Non en vano pesara sobor d'ela durante moitos anos o asoballador nepotismo de cacique e curacas. Todos sabemos can funestos son pra unha nazón istos superviventes do personal administrativo dos antigos peruanos. Pra encauzare de novo a sua vida tivo España que recurrir a unha solución fisiolóxica: suero de contribuyente. E proieutóu un empréstito de 4.000 millós... En realidade era o menos que podía pedir. A industria háchase dosorgaizada; impónse a nazonalización das fervenzas e dos pulos d'auga; nunca fíxose mais urxente a creazón d'industrias que nos surtan de productos semellantes ou sucedáneos d'outros de fabricazón eisótica. Frente ós 61.000 kilómetros que suman as estrádas de ferro alema-

nas, frente ós 50.000 que suman as francesas e 31.000 a qu'ascenden as inglesas. España soio pode sacar á vergoña pública os seus 15.000... Afortunadamente, a Unión Sud-Africana conta tan soio con 700 kilómetros mais que nosoutros; d'outro xeito teríase motivo mais que suficiente pra que a vergoña fíxese enroxecerse as nosas facianas... ou as dos nosos gobernantes.

* * *

Na España despreciáronse de cote por tradizón os traballos materiaes; semella que se lles tén un horror instintivo. Foi mester que pasaran séculos pra qu'iste pobo s'adoitase á idea de qu'hai que ganalo pan có suor da frente. Nunca se pensou seiricamente na rexenerazón moral e material da España, porque nunca tratouse de comba-tir e anular isa apatía que constituíe a principal carauterística do pobo hispano. A abulia d'iste pobo é proverbial: debido a ela España foi o Sísifo das nazóns. Escalóu as cumes mais outas do poderío e descendéu ós abismos mais fondos da indixenza. Ninguén tratóu, en por iso, d'educal-a vountade nazonal e cando os destinos d'ista nazón foron rexidos por unha inteli-xenza poderosa todo marchóu a pedir de boca i-España foi... todo o mundo; mais cando as rendas do Estado pasaron a maus mais torpes aquel sol gtoriooso qu'endexa-mais poñíase en terras de España ocultouse avergoñado. Os fidalgos en maior número qu'os artesanos. As maus qu'esgrimían a tizona eran mais numerosas qu'as que manexaban o azadón. Os moitos chambergos impedían coas suas ás qu'as saídas do sol fecundizasen a terra. Maravilosa intuición a de Esquilache... Tamén oxe faise mester recortar moitos chambergos pra qu'o sol poida bicar sin oustáculos á Terra nai. Todol-os moimentos qu'a vanidade do home intente erguer derriba d'un terreo que non fose endurecido primeiramente por un traballo tenaz e constante, convertiránse en polvo ó menor sopro. Cantas veces España, arrastrada por unha vountade poderosa, erguéuse a rexíós superiores, tornóu e descendén a medida qu'a sua vountade foi esmorecéndose. A España vagorosa de Carlos I contrasta d'un modo singular coa España malada de Felipe V.

Ben está que se leven a cabo todas isas reformas materiaes; mais é mester non esquecer qu'hai reformas morales que levar a remate. E necesario reivindicar dereitos, comba-tir isa apatía i-esa abulia vergoñosas; faguer desaparecer ós caciques, curacas e demáis prantes parásitos... E nosoutros, os bós galegos, temos que demostrar qu'ista obra de xenerazón moral na nosa rexión foi tomada pol-a nosa conta...

PEDRO V. BETHANCOURT.

A DO DENGUE

NON houbo en ningures cousa mais queirida que a d'o dengue n-a casa d'o acomodado labrego Sidorio d'o Trigueiral. O patrón y-a sua parenta tiñan os ollos fixos n-ela, y-agasallábana amorosiñamente. O fillo mais vello d'a casa y-a sua muller, churrusqueira moza de vinte anos, con dous ollos como dous soles y-unha cariña de ceo, dábanlle bicos a miudo sin celárense e sin se gardar de ninguén.

Solamentres os trasfegos d'os rapaces, que s'entretañan n-os seus xogos, non se coídan d'a d'o dengue.

Todol-os demáis degorábanse por atendela e procuraban que s'alcontrase sempre chea e campante.

Sin ela, as legrías d'a casa non eran legrías; pol-a contra, fondas tristuras traballaban n-os seus espritos.

Non véndoa diante, o vello y-a vella perguntaban reloucando: «¿Onde vai a d'o dengue?» Y-o fillo y-a nora escramaban a unha: «¿Qué foi d'a d'o dengue?»

Sin a ver n'a mesa non tiñan apetencia de xantar, e por moita fame que sintisen, non probaban bocado. Parés que se puña un nudo n-as gorxas.

Os homes dábanlle bicos diante d'as mulleres, y-as mulleres, lonxe de sonoxar pol-o estrevemento, ríanse e bicábana tamén. ¡E pasmaivos! hastr'o señor abade lle daba bicos diante d'aquela honrada familia, sempre qu'iba a visitala. Os criados cobizar cobizaban bicala, pro inda qu'ela se deixaría bicar, os casados vellos y-os casados novos, como amos, gardábana pol-os gardares. Solo de festa en festa eran gustantes en que os criados lle desen un bico dempois de que s'alcontrasen cansos de traguela n-os brazos e de precurar que non debecese.

Os veciños de tres légoas á redonda tiñan conecemento d'a d'o dengue, e como si fose remedio pr'a segura d'os males, ou consolo d'as coitas, cantos se lembraban ou falaban d'ela, eslumidos pol-as estranías, escramaban: «¡Quén che me dera eiqui a d'o dengue!»

Hastra un arrangallado velliño d'a parroquia que se sentía tocado d'o peito, sempre que o médico recetaba unha meiciña, decíalle con segunda: «Eu teño depreddido, señor zuruxano que mellor qu'eses xarabotes m'emprestarían unhas restregas co-a d'o dengue.»

Os que tanto cariño lle tiñan, e tanto por ela se degoraban, eran cristianos, e cristianos enxebres, e máis por eso, e inda que a d'o dengue nunca fora bautizada, nin xiqueira sentían escrúpulos de concencia por que-rela d'aquel xeito, nin houbo día que se lles viñera ás mentes o bantizala.

¿Quén era a do dengue?

Bruxa non era nin muller tampouco, porque de ser bruxa, os nenos fuxirían d'ela e todos faríanlle figa, e si fose muller non tería paz nin sosego n-a casa co-as outras mulleres, nin o señor abade tería o estrevemento de bicala diante d'a xente.

E non sendo muller nin bruxa, ¿por qué tiña tanta sona?

¿Sabendes quen era a d'o dengue?

Pois era unha manífica bota que levaba unha ola e piques, coberta hastr'o medio por unha casta de dengue de pana escalrara, que mandou facer d'intento o Tío Sidorio, c'o gallo de pasar a tragos este mundo cativo.

VALENTÍN L. CARVAXAL.

A FUNDAZÓN D'AS IRMANDAES

O SEGUNDO ANIVERSARIO

O día 8 d'iste mes fixo dous anos que se fundou a «Irmandade da Fala» da Cruña. Dous anos de loita, dous anos de proba pr'ós rapaces qu'a compoñen. Dous anos de convencimento de qu'o pobo galego atópase predispuesto á conquistar a redenzón que lle é percisa, a liberdade á que ten dreito. Na i-alma de todo bon galego lateza un fondo amore pol-a patria galega. A «Irmandade da Cruña» erguéu a bandeira e dou o berro de loita, e cal si prenderan lume á un regueiro de pólvora, as arelas nosas repercutiron e arraigaron en Galicia i-entre os nosos irmáns da América. Era unha necesidade sentida e atopou loitadores.

A fouce esquecida do gran mestre Curros recollímol-a nós, e fixemos d'ila a nosa insepña que levamos sobor do peito com'unha tráxica interrogante.

Os irmáns da fala termamos con valore estoico de todas as fases da nosa

aituazón: o ridículo, o aldraxe, o illamento, o temore, a loita... De todo termamos, e de todo termaremos. Temos confianza en non caere, en non recuare, porqu'á ambizón non ten cabida nos nosos peitos. Nosa aituazón é pura e trunfará. Non defendemos o programa d'un partido; defendémol-a vida da nosa patria qu'è a nosa vida, e soio espritos cativos, desleigados, ou catralvos, non levan isa coma nós cárrega às costas.

Sabémol-o que temos que loitare, o moito que nos fica por facere. Sabemos qu'os enemigos nosos teñen fondas raíces na terra; qu'os desintresados que nos han de seguire na cruzada serán poucos mentras tanto a vitoria esteia lonxe. ¡Ah, mais tamén sabemos qu'os poucos, somos de boa calidade, que contra o poderío do cacique contamos co-a nosa tenacidade, e de qu'estamos comencidos, fondamente comencidos, de qu'a nosa terra jé nosa!, e por ela loitamos.

PONDO OS PUNTOS SOBOR DAS ÍES

CONTRASTES

SIN alqueireo, sin recramos a duas columnas, sin baladronadas que sirven tan soio pra engaiolaren a parvos, un home digno, intelixente, entusiasta de Galicia con feitos — único e verdadeiro entusiasmo — acaba de conseguire pr'á cibdade de Betanzos algo tan útil e necesario, de tanto valimento n-aquelas feraces terras mariñans, como é unha granxa agrícola. Non é mester citar o nome do benefactor; todos sabemos que se trata de Federico Pita Espelós.

Agora ben, cicáis non fallen leutores que pensen o lér a nova: iste siñore debe ser o diputado por aquela cibdade; mais nós, en evitazou d'interpretazóns tortas, temos a obriga de faguer constar que, efeutivamente, debería selo, máis que non-o é porque a realidade, ista malfadada realidade que tan esmagada ten a Galicia, non-o quixo. Outro siñore, pra nós perfeutamente desconecido, é o qu'ostenta a repersentación en Cortes das terras brigantinas e o tal siñore, facéndose cárrego da realidade e seguindo en todo as orientazóns qu'ela lle traza, sabe perfeutamente qu'a il lle conferiron investidura de diputado xentes às que ningunha falla lles

fai minucias do xeito da conseguida polo Sr. Pita. Minucias de tal natureza serán comenentes e tragerán consigo beneficios pr'ós labregos da terra betanceira, mais ¿foron eles acaso os qu'o nomearon diputado? Indubidabremente non-o foron; por eles o agraciado coa auta non-o sería endexamáis ¿a qué, pois, facer beneficios e conseguire melloras? Cada un débese ós seus e ise siñore non faguendo nada e termando de que se non derrumben as orgaizazóns caciquiles que lle donaron o posto fai d'abondo pr'ós seus amigos e ten ademáis a intima satisfauzón do deber cumprido. E sinon que llo pergunten ós de Betanzos.

Mais despois de todo isto e tendo persente o feito relatado ocúrrensenos algunhas consideirazón qu'eispoñeremos lixeiramente. ¿Cómo Santiago tendo valedores do xeito e significazón de Viciña, o fillo político do seu pai, e de García Prieto, o xenro do seu fillo político non consegue o que tanto tempo fai ven arelando: integrare a sua Universidade coas duas Facultades que lle fallan e que tan necesarias lle son? Nós, si mal non nos lembramos, sabemos que, fai pouco, Valladolid, o pobo d'Alba, conseguíu a

creazón da Facultade de Filosofía e Letras, a bon seguro que por intervenzón eisclusiva d'iste siñore. E sendo isto eisí, e repersentando García Prieto pol-o menos tanto como Alba na política ¿qué motivos houbo entón—xa d'aquela pedían os compostelanos, e cós compostelanos toda a Galicia culta, o complot da sua Universidade—pra que o que D. Santiago conseguíu non-o conseguise D. Manolo?... Misterios inescrutables a tra-

vés dos cales soio se vislumbra unha cousa efeutiva, termiñante: un dos aludidos é de Valladolid i-outro é d'Astorga, e Astorga, certamente, non pertence e Galicia. ¡Ouh parveiría—quén sabe si inxénua ou premeditada—dos amparadores de certos cunearismos, ti soia empéchal-a crase de cousas que semellan sere austrusas porqu'as envolven a moura brétema de todol-os feitos vergoñosos...!

DE MIN PRA VOS

POR AFORRO

Os que queirades lêrme, veredes e ouviredes o qu'eu vin e ouvin fai unhas dias no banco qu'hai no xardin ó redor do pe d'unha das palmeiras. A escea foi entr'un soldado d'infantería e unha neneira do Carballiño.

Atopábame eu sentado no tal banco á soma lendo *El Orzán* por vere si o xornal dos mestres faguíame dormire, e cousa eis-trana, sin estare dormido, caéuseme das mans. Prêto de mín hachábase sentada unha neneira xogando co un neno da casa en que servía, aínda que isto non queira decire que na miña non deixaría de faguelo. N-isto do servizo non son dos mais eisixentes.

A neneira era como son moitas neneiras qu'eu sei. Quero decire qu'era das d'isa cras que moitas siñoritas as non queren ó seu servizo, porque cando saíen co-ilas á rúa, dan lugare a comparazóns, e... as comparazóns, endexamais foron boas.

Un rapaz d'ollos rufos e andares framen-cos pertencente á arma d'infantería qu'acertou á pasare por alí, fitouna, e filosofando sobor d'ela o filosofado por mín, dou un paseo pr'acó, outro pr'álo, e volta, e vira, e vira, e volta, e á derradeira com'os cans, sentouse xunto d'ela.

A neneira porcatadas das intenzóns do novo veciño, baixou a chola, púxose roxa com'unha mazán d'ése còr, e surriuse. O soldado non sabendo como dar comenzo á conversa, descubriuse, sacou o pano, e limpou a perila dos ros. Ela xuntaba i-estricaba o d'antall pol-a parte d'abaixo. Por fin, tusiu.

O d'infantería perguntoulle:

—¿Seica s'acatarrou, nena?

—Poida. Gasta vostede un ar ó andare...

—É ar marcial, mais sinto qu'a miña presenza caosáralle mal.

—Isos males logo curan.

—Si quer qu'eu sexa o médico.

—Cobraríame moito.

—O non creia, nena. Pra vostede recetaría de valde.

—¿E sabe?

—Non hei sabere. Padezo do mal da modestia, e a miña sabenza non brila. Pol-o meu sabere, puidera ser xefe.

—E logo ¿por qué o non é?

—Pol-a modestia. Tería que dáreme certa importancia còs compañeiros, e amolaríame. Mire vostede, hai unha rapaza do meu pobo qu'a fé como me gusta, e non falo co-ela por encaprichárese en donáreme á cotío un paquete de pitos da corenta... Eu sonlle eisí.

—¡Demoro! ¿Chea?

—Non qu'iba a sere valdeira. ¡Ten vostede de cada cousa!

—¿E ten aboa?

—¿Ela?

—Vostede.

—Direille. Pol-a albre xenealóxica da familia sei qu'a tiven. Conecela no-a conecín.

—Foille unha lástima. Eisí tense qu'alahare vostede pol-a sua conta.

—Si atopara quen me fixera o anunzo...

—Busque.

—Ai, por buscare non fica, mais os que me conveñen non queren, e os que queren non me conveñen.

—Home, si pertende un xornal de moita circulazón...

—Eisí como vostede.

—Custaríalle moito.

—Bó, tenderíamos arrego.

—Ou desarrego qu'é o que non sabe. Non s'esqueza qu'as figuras qu'ilustren iste xornal teñen que sere de boa presenza.

—¿Cómo a miña?

—Na páxina infantil, aínda pasaba.

—Neniña, fixate ben en mín, e ropara que son ilustrazón de primeira prana.

—Caricatura.

—D'adorno, nena, d'adorno. E aínda qu'o non creias, son unha cracomía de moito pedido.

—Déixame parva!

—Con dicirche unha cousa, abonda. A cotío métome con cantos atopo diante, e os aldraxo e fállolles ó respecto.

—¿Pra qué?

—Pra vere si hai algún que m'arrime unha lampreada de tres estronicios que me desfaga a faciana.

—¿Pois vaia un capricho!

—Non é capricho, é que quero atopare co-un que s'encabuxe de ves, e me desfigure a metá pol-o menos.

—Xa caigo. Anda buscando o ire ó hospital pra non comere o rancho, ¿acertéi?

—Nin-sinales. O qu'abranguerei co-iso é que co-a faciana desfigurada deixarei de sere tan fermoso e non serei d'aquela tan perseguído pol-as donas.

—¡Mal pocado! ¿E afoútase a saire soio?

—Por onde hai xente, sí.

—¿E logo de que ten medo?

—De que me secuestren.

—¿Lástima de peza!

—E qu'o diga. Pezas como eu non hai mais que duas na Cruña: eu, e o neto da miña aboa ou sexa a nai da miña nai.

—Pois non vexo tanta cousa.

—Craro, porqu'estóu sentado. ¡Si me vise de pé!

—Non, meu filliño non, non s'êrga.

—Non caio, e cando caio sei caere á xeito e á tempo, ¿enxérgueme?

—Eisí e todo, non caja, que son moi asustadiza.

—¡Ai si vostede caerá!

—¿Pol-o susto?

—Non, pol-os meus anacos.

—Vexô co-a faciana desfigurada.

—Por algún seu mozo.

—Porque non me chista.

—Pois chistoso son.

—Si tivera solto, dáballe cinco cadelos pra unha de cincuenta.

—Por ahí o non faga. Si ten unha peseta, dema, e mercaréi pitos pr'os dous días.

—Pódese mareare.

—Maréanme seus ollos.

—E a min sua parola.

—Si quer qu'o deixemos pra mañán.

—¿E virá?

—Pirmeiro fallará a fame na casa dos probes.

—Pois eu tamén ei vir.

—Si ven, traia solto.

—¿O pelo?

—Ou os cartos, que si hoxe quíxome pagal-a gracia, mañán...

—Lle pego.

—Con dous reás, negrona. Con dous reás pra mercare pitos e alcendelos pedindo fogo, e entretêrme ollando pr'ô fume e vendo n-el teu corpo, tua faciana, teu cabelo, teu...

—Abonda. Unha pregunta: ¿e hame de vere eisí á cotío.

—Pol-a mañán, ó serán, á noite, sempre.

—¿E ha de sere cò fume dos pitos, qu'eu merque?

—Ten de ser, pois os que mercara eu non terían isa meiguería.

—¡Ai meu rulo, d'aquela millor me será que me retrate e lle adique un.

—¿Pra recordo?

—Non, por aforro, pois como vostede enxerguerá, o ritrato custaríame unha peseta ó mais, e dous ríás cada un día de pitos, vaime a custar á mín o que non teño e á vostede o fresse á mal de peito.

RICARDO CARBALLAL.

Prégase ós suscritores que reciban unha nota nos atendan.

Peneirando...

O novo deán da S. A. M. I. de Santiago de Compostela Dr. Prieto, é parente de García Prieto e fillo da terra das manteigadas. Astorga sigue sendo a incubadora dos xefes católicos de Galicia.

Pr'os fillos d'ista terra non eisiste o pol-a G. de D., porque até as leises diviñas as ten hipotecadas o centralismo.

¡Así, irmanciños, fiádevos na G. de D., na nosa terra, e non corrades!...

***

Os obreiros do Ferrol celebraron unha manifestazón con motivo de haberen ceiba-

do os individuos do Comité da folga d'Agosto. O fronte da mesma iban as bandeiras das Sociedades dos traballadores, das entidades republicanas e socialistas coas súas Directivas. Dempois de termiñalo recorrido, depositaron na Central telefónica un despacho no que saudaban ó dito Comité.

E ós labregos que fican choidos no cárcere, ¿quen os saúda?, ¿quen fai nada por qu'os ceiben?...

¡Ninguén! Os obreiros das vilas soio percisan ós obreiros do campo, pra que lles axuden nas folgas, non traíndo nin levando nada! ¡Xa as pagarán!

O día qu'os labregos teñan feita a gran xunta de defensa labrega ¡tremen os obreiros e os seus donos, tremen!...

LIT. E IMP. ROEL - CRUÑA

Fábrica de Gorras

— E —

SOMBREIRERÍA

DE

Lois Fernández Vieites

San Andrés, 69 - 71 - A CRUÑA

OBRAS NOVAS DE AUTORES GALEGOS

LINARES RIVAS: *Cuentos de amor y de amorés*, 3'50 ptas.—A. REY SOTO: *La Loba*, 2 id.—W. FERNÁNDEZ FLÓREZ: *Silencio*, 3'50 id.—A. PÉREZ LUGÍN: *La Casa de la Troya* (7.ª edición), 4 id.—SOFÍA CASANOVA: *De la revolución rusa en 1917*, 3'50 id.—REY SOTO: *Cuentos del Lar*.

Véndense n'a librería de P. CUÉ & C.ª

Rúa Real, 49.—A CRUÑA

Consultorio Médico-Quirúrxico

J. Lastres

Consulta e tratamento d'as enfermidades en xeneral

ESPECIALIDADES

Pel, (incruso cáncer, lepra, lupus e úlceras atónicas).—Peito, Estómago, Anemia Reumatismo, Artritis deformantes Neuralgias, Arterio-esclorosis Paralysis

Electroterapia, Aeroterapia, Sueroterapia, Análisis

RAYOS X

Gabinete Fisioterápico: Consultas de 10 a 12

Tratamentos a prezos e horas convencionaes

Non se fai asistencia de fogares

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA

¡GUERRA AOS CALLOS!

Callos, sabaños e ollos de galo cúranse co

Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Exposición de Buenos Aires

Fabricantes: Prudencio López e Fillo - Jerez.
Repesentante: Manuel Sánchez - A Cruña.

De venta n'as boas Boticas

ICANAS A FORA!

Con productos premiados con Medalla d'Ouro en Buenos Aires e adoutados pol-o mundo enteiro

Aceite del Serrallo

— Y —

La Jerezalina

DE VENTA EN TODO O MUNDO

Únicos fabricantes: PRUDENCIO LÓPEZ E FILLO - Jerez.

Repesentante: MANUEL SÁNCHEZ - A Cruña.

GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu deseio de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

Gran Café Méndez Núñez

REAL, 83

O máis perferido e de maor comodidade pr'ó público. O máis confortabre da Cruña.

Servizo preferente. Artigos garantizados de toda-las marcas.

GRANDES CONCERTOS DIARIOS

pol-as mellores agrupazóns musicas

::: españolas i-eistranxeiras :::

Gran salón de billares no local que ten ó carón na rúa da Marina

IRMANS:

Probade o rico VIÑO LÁGRIMA, que sómente o vende

A Tacita de Prata

Rúa Galera, esquina á Fonte San Andrés

A CRUÑA

HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIDO

— DE —

M. Losada e Fillo

A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA

::: DE CALZADO :::

— DE —

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

Faise cãrrego de toda cras de traballos grãficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FRÁBICA DE BOLSAS DE PAPEL

DE TODAS CRAS

FOTOGABADO

BARREIRA, 7

A CRUÑA

Teléf. 434

Os viños e coñas millores son os qu'eisporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1730. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh máis selecto de mundial e de reconecida sona é o CINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un eispréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hai outros com'os dos cosecheiros eisportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCROSIVO (matriculado) de todas istas marcas:

José C. Juncosa

Galera, 39 e 41 - 2.º piso.—A CRUÑA

FILLOS DE A. BARCELÓ (S. en C.)

MÁLAGA

Cosecheiros, esportadores de viños seleitos da España, oxén, anisados, ron, coñac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

ANÍS DOUS MONOS

RON LA LUCÍE

OXÉN SUPERFINO

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

Automovilistas:

As mais fortes, millores e mais económicas cubertas, son as

PALMER

Depósito xeneral en Galicia.

Real, 20 -- A Cruña

NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIRMACION REXIONAL (2.ª EDICION)

Líbrño ben imprentado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuícios e opinións de Rodrigo Sanz Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos. — Os pedidos faranse ó auto-re, no Rego d'Auga, 4-1.º — Cruña. — Os suscritores d'iste boletín poderán adquirilo á metade do prezo sinalado.

LABREGOS:

Si queredes encoutar a peste das patacas, vacelos (vides), hortalizas, etc., e dobrar a colleita d'aqueles pro-
SULFATO DE COBRE

Pedide prezos e condicións ós

Grandes Almacés de Ferretería, Vidros e Pinturas

DE

Romero Hermanos

Concepción Arenal, 1 e 3; Iglesia, 90 e 92, e Canalejas, 77

FERROL

H. LA PALOMA

DE

Ramón Morandeira

Este espréndido establecemento, situado no mais céntrico da poboación, axeitado á outura dos millores da sua cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual i esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 - Santiago

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeitoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastrería de

Xosé Varela

CIRCO, 16-BAIXO - VIGO

FRÁBICA DE BISELAR, GRABAR E DECORAR CRISTAL

Espellos de Venecia e de tocador, lisos e biselados.

Rótulos grabados e vidreiras artísticas.

Lúas de grandes tamaños e grosuras.

Vidros impresos e de total-as cras.

Baldosas pra pisos.

Narciso F. Pereira

ORZAN, 76 E SOCORRO, 37 E 39

A CRUÑA

FARMACIA «A SILVA»

Produtos nazonaes i-estranxeiros

Ortopedia en xeneral

DEPÓSITO

do Purgante ideial xaponés *Nazarnorima* (puramente vexetal) e do Selo analxésico *Gimen*.

N'esta casa háchanse á venda os *Produtos químicamente puros* do acrétao Laboratorio de *Gonzalo Formiguera*.

GARANTANSE OS PREPARADOS

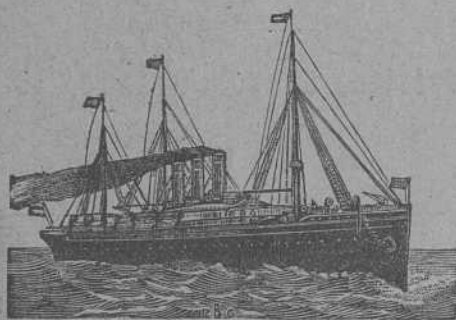
Silva d'Abaixo, 17 A CRUÑA

Waldo Losada

Rego d'Auga, 44

Anís INFERNAL.
Rhun TRINIDAD.
Xinebra Inglesa «Old Tome Gin» TIGRE.

Venta de viños ao por maior de todas as rexións de España.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

SERVICIOS DIREITOS DENDE O PORTO DA CRUÑA

LINEA DE HABANA E VERACRUS

Prezo en terceira â Habana	Ptas. 298'60
» » Veracrús.	» 313'60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informes sóbor de datas de saída, precios do pasaxe e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA. — Quedan sin efecto total-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.